

Gevoel van Ouderlijke Competentie, Negatieve Disciplineren en Externaliserend Probleemgedrag bij Peuters

Master's Thesis

Universiteit Utrecht

Masterprogramma Clinical Child, Family and Education Studies

Student: Fatma Özkan
Studentnummer: 4094581
Begeleider: Marjolein Verhoeven
Tweede Beoordelaar: Esther Mertens
Datum: 07-06-2018

Abstract

The aim of this study was to examine if the relationship between mothers' parental self-efficacy and toddlers' externalizing problem behaviour is mediated by negative discipline. Although it is stated that parental cognitions influence the behaviour of children via parenting behaviours, there has barely been attention for this relationship and this information can be useful for developing interventions. A sample of 108 mothers ($M_{\text{age}} = 32.72$, $SD = 4.38$) with a toddler ($M_{\text{age}} = 34.90$, $SD = 7.38$, 49.1% boys) filled out questionnaires regarding their feelings of parental self-efficacy, their toddlers' externalizing problem behaviour and their use of negative discipline. It was found that mothers with high parental self-efficacy reported less negative discipline (verbal discipline, physical discipline and psychological control) and less toddlers' externalizing problem behaviour. Further it was found that toddlers showed more externalizing problem behaviour when mothers used psychological control. No evidence has been found for the expectation that when mothers felt competent in childrearing, they exerted less negative discipline so that toddlers showed less externalizing problem behaviour. However, additional analysis showed a different mediation-model; toddlers' externalizing problem behaviour increased the chance that mothers exerted psychological control and therefore increased the chance that mothers felt less competent in childrearing. It is recommended to conduct a longitudinal research, to involve fathers and to measure domain specific parental self-efficacy in the future.

Keywords: parental self-efficacy, externalizing problem behaviour, negative discipline, mediation, mothers, toddlers

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken of de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie van moeders en externaliserend probleemgedrag bij peuters gemedieerd wordt door negatieve disciplineren. Aangenomen wordt dat ouderlijke cognities via opvoedgedragingen invloed hebben op het gedrag van kinderen. Hier is echter nog weinig aandacht voor, terwijl dit van belang is voor het ontwikkelen van interventies. 108 moeders ($M_{\text{leeftijd}} = 32.72$, $SD = 4.38$) met een peuter ($M_{\text{leeftijd}} = 34.90$, $SD = 7.38$, 49.1% jongens) hebben vragenlijsten ingevuld over hun gevoel van ouderlijke competentie, toepassing van negatieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag bij hun peuters. Dit onderzoek liet zien dat moeders die zich competent voelden in de opvoeding minder negatieve disciplineren uitoefenden (verbale straf, fysieke straf en psychologische controle) en minder externaliserend probleemgedrag bij peuters rapporteerden. Verder vertoonden peuters meer externaliserend probleemgedrag wanneer moeders psychologische controle uitoefenden. Er is geen bewijs gevonden voor het mediatie-model dat moeders die zich competent voelden in de opvoeding minder negatieve disciplineren uitoefenden waardoor peuters minder externaliserend probleemgedrag lieten zien. Wel is een ander mediatie-model gevonden; wanneer peuters externaliserend probleemgedrag vertoonden nam de kans toe dat moeders psychologische controle toepasten en daarmee dat moeders zich minder competent voelden in de opvoeding. Het is aan te bevelen om in de toekomst longitudinaal onderzoek te doen, ook vaders te onderzoeken en het gevoel van ouderlijke competentie in verschillende opvoeddomen te meten.

Sleutelwoorden: gevoelens van ouderlijke competentie, externaliserend probleemgedrag, mediatie, negatieve disciplineren, moeders, peuters

Gevoel van Ouderlijke Competentie, Negatieve Disciplinerend en Externaliserend
Probleemgedrag bij Peuters

Externaliserend probleemgedrag in de peutertijd, waarbij sprake is van naar buiten en op anderen gericht probleemgedrag zoals driftbuien en ongehoorzaamheid, kan agressie en delinquentie op latere leeftijd voorspellen (Campbell, Shaw, & Gilliom, 2000). Agressie en delinquentie vormen een maatschappelijk probleem gezien de schade voor de slachtoffers, de maatschappij en voor de individuen zelf en het is daarom belangrijk dergelijke problematiek te voorkomen (Meunier et al., 2011; Tremblay et al., 2004). Kennis over factoren die samenhangen met externaliserend probleemgedrag bij peuters kan aangrijpingspunten bieden voor de ontwikkeling van preventie- en interventieprogramma's om externaliserend probleemgedrag bij peuters en de kans op verdere ontwikkeling van het probleemgedrag te beperken.

Een belangrijke factor bij de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag bij peuters blijkt ouderlijke disciplinerend te zijn (voor een review-studie, zie Gershoff, 2002). Dat negatieve disciplinerend een belangrijke factor is om gedragsproblemen te verminderen valt op te maken uit het brede scala aan interventies die erop gericht zijn om negatieve disciplinerend door ouders te verminderen (bijv. Henderson, 2015; Polderman, 2016; Posthumus, Raaijmakers, Maassen, Van Engeland, & Matthys, 2012; Van Zeijl, Mesman, Van IJzendoorn et al., 2006). Het is voor deze interventies belangrijk om te weten waar dit opvoedgedrag vandaan komt. Voor de vraag waaróm ouders hun kinderen op een bepaalde manier disciplineren is echter relatief minder aandacht geweest. Er is wel bewijs dat ouderlijke cognities, met name het gevoel van ouderlijke competentie, een rol spelen bij de manier waarop ouders hun kinderen disciplineren (Jones & Prinz, 2005). De aanname is dan ook dat ouderlijke cognities via opvoeding bijdragen aan kinduitkomsten (Bornstein, Putnick, & Suwalsky, 2017). In deze studie zal onderzocht worden of gericht zijn op het gevoel van ouderlijke competentie via negatieve disciplinerend bijdraagt aan de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag bij peuters.

Negatieve Disciplinerend en Externaliserend Probleemgedrag

Ouderlijke disciplinerend verwijst naar het gebruik van methoden door ouders om ongewenst gedrag van hun kinderen te corrigeren en gewenst gedrag te doen toenemen (Huang, Caughy, Lee, Miller, & Genevro, 2009). Wanneer ouders dit op een harde, dwangmatige manier doen, wordt gesproken van negatieve disciplinerend (Prinz et al., 2004; Van Zeijl et al., 2007). Negatieve disciplinerend kan in verschillende vormen geuit worden, waaronder verbale straf, fysieke straf en psychologische controle (McKee et al., 2007).

Wanneer ouders hun stem verheffen of schelden om ongewenst gedrag te corrigeren, wordt gesproken van verbale straf en wanneer ouders een corrigerende tik geven van fysieke straf. Daarnaast kunnen ouders hun kind beledigen of schuldgevoelens opwekken om ongewenst gedrag te corrigeren. In dit geval wordt gesproken van psychologische controle (Verhoeven, Deković, Bodden, & Van Baar, 2017).

Deze vormen van negatieve disciplineren worden vaak in verband gebracht met externaliserend probleemgedrag bij peuters. Zo blijkt dat de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters groter is wanneer moeders negatief disciplineren in de vorm van fysieke en verbale straf (Bayer et al., 2011; Lysenko, Barker, & Jaffee, 2013; McLoyd & Smith, 2002; Van Zeijl et al., 2007). Alhoewel er nog nauwelijks onderzoek is gedaan naar psychologische controle bij peuters, zijn er wel degelijk aanwijzingen dat deze vorm voorkomt bij peuters en dat het ook de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters vergroot (Casas et al., 2006).

Deze relatie tussen negatieve disciplineren door moeders en externaliserend probleemgedrag bij peuters kan verklaard worden aan de hand van de sociale leertheorie van Bandura (1973). Volgens de sociale leertheorie wordt gedrag geleerd door observatie en imitatie van anderen. Wanneer ouders negatief disciplineren kunnen peuters leren dat het negatieve gedrag, zoals slaan en schelden, de juiste manier is om conflicten op te lossen en ervoor te zorgen dat de ander zich schikt in hun wensen. Peuters kunnen dan het negatieve gedrag imiteren en gebruiken om eigen hun conflicten op te lossen en daarmee externaliserend probleemgedrag laten zien (Gershoff, 2002; Verhoeven et al., 2017). Daarnaast kunnen peuters een negatief zelfbeeld ontwikkelen wanneer ouders psychologische controle uitoefenen. Dit negatieve zelfbeeld kan de ontwikkeling van sociaal aanvaardbaar gedrag beperken waardoor de kans op externaliserend probleemgedrag toeneemt (Aunola & Nurmi, 2005; Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van Aken, 2010).

Gevoel van Ouderlijke Competentie en Negatieve Disciplineren

Zoals eerder aangeven spelen ouderlijke cognities een rol bij het tot stand komen van opvoedgedragingen (Bornstein et al., 2017; Jones & Prinz, 2005). Een belangrijke ouderlijke cognitie is het gevoel van ouderlijke competentie. Met het gevoel van ouderlijke competentie wordt verwezen naar het geloof van ouders in zichzelf om de opvoeding succesvol vorm te geven (Jones & Prinz, 2005). Verschillende onderzoeken tonen aan dat dit gevoel van ouderlijke competentie een rol speelt bij het toepassen van negatieve disciplineren. Zo blijkt dat moeders die zich competent voelen minder vaak fysieke en verbale straf toepassen dan moeders die zich minder competent voelen (Lesniowska, Gent, & Watson, 2016; Sanders &

Woolleey, 2005). Uit een andere studie blijkt dat moeders die zich competent voelen ook minder vaak psychologische controle uitoefenen (Deković et al., 2010).

Deze relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en negatieve disciplineren kan verklaard worden met behulp van de *self-efficacy* theorie van Bandura (1977). Deze theorie veronderstelt dat gedrag wordt bepaald door overtuigingen dat iemand controle heeft over een bepaalde situatie en bepaalde uitkomsten kan realiseren. Vanuit deze theorie beredeneerd speelt het gevoel van ouderlijke competentie een rol bij de totstandkoming van opvoedgedragingen en bij de manier waarop ouders omgaan met opvoedingssituaties (Pierce et al., 2010). Ouders die zich minder competent voelen in de opvoeding worden vaak overweldigd door de ouderlijke verantwoordelijkheden en hebben meer moeite met uitdagende situaties in de opvoeding, omdat zij het gevoel hebben hier weinig controle over te hebben. Dit kan leiden tot het eerder opgeven en gefrustreerd raken in moeilijke situaties, waardoor eerder gegrepen wordt naar negatieve disciplineren (Coleman & Karakker, 2003; Jones & Prinz, 2005). Kortom, ouders die zich meer competent voelen in de opvoeding zullen meer positief opvoedgedrag laten zien, terwijl ouders die zich minder competent voelen meer negatief opvoedgedrag laten zien (Glatz & Buchanan, 2015; Pierce et al., 2010).

Gevoel van Ouderlijke Competentie, Negatieve Disciplineren en Externaliserend Probleemgedrag

Uit voorgaande blijkt dat er empirisch bewijs is voor de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en negatieve disciplineren en tussen negatieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag bij peuters. Daarnaast is er ook empirisch bewijs voor de directe relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en externaliserend probleemgedrag. Zo blijkt uit verschillende onderzoeken dat de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters kleiner is wanneer moeders zich competent voelen in de opvoeding (Deković et al., 2010; Van Zeijl, Mesman, Stolk et al., 2006; Weaver, Shaw, Dishion, & Wilson, 2008; Yaman, Mesman, Van Ijzendoorn, & Bakermans-Kranenburg, 2010). Of negatieve disciplineren de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en externaliserend probleemgedrag medieert, is echter nog niet specifiek onderzocht.

Ondanks dat de genoemde mediatie nog niet specifiek is onderzocht, wordt een dergelijk model wel vaak aangenomen. Zo wordt verondersteld dat ouderlijke cognities via opvoedgedragingen bijdragen aan kinduitkomsten (Bornstein et al., 2017; Bugental & Johnston, 2000; Haltigan et al., 2014). Empirische aandacht voor deze veronderstelling blijft echter nog wel erg beperkt. Bornstein en collega's (2017) hebben wel onderzoek gedaan naar deze veronderstelling en hebben gevonden dat de relaties tussen de ouderlijke cognities,

tevredenheid met en kennis over de opvoeding enerzijds, en externaliserend probleemgedrag anderzijds gemedieerd worden door ouderlijke steun. Zo bieden ouders meer steun als ze tevreden zijn met de opvoeding en kennis hebben over de opvoeding, waardoor de kans op externaliserend probleemgedrag afneemt. Meer empirisch bewijs dat ouderlijke cognities via opvoedgedragingen een rol spelen bij kinduitkomsten laat dus nog op zich wachten.

Huidig Onderzoek

Zoals eerder benoemd is er nog beperkt aandacht voor de veronderstelling dat ouderlijke cognities via opvoedgedragingen bijdragen aan de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag. In dit onderzoek zal daarom onderzocht worden of de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en externaliserend probleemgedrag gemedieerd wordt door negatieve disciplineren. Er wordt verwacht dat de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters kleiner is wanneer moeders weinig negatieve disciplinerings technieken toepassen en dat moeders die zich competent voelen in de opvoeding minder negatieve disciplinerings technieken toepassen. Verder wordt verwacht dat moeders minder externaliserend probleemgedrag rapporteren wanneer ze zich competent voelen in de opvoeding. Tot slot wordt verwacht dat wanneer moeders zich competent voelen in de opvoeding, minder gebruik maken van negatieve disciplinerings technieken en daarmee de kans verkleinen op externaliserend probleemgedrag bij de peuters.

Onderzoek naar het mediatie-effect van negatieve disciplineren kan aanknopingspunten bieden voor het inzetten van interventies bij peuters met gedragsproblemen. Als het gevoel van ouderlijke competentie daadwerkelijk een belangrijke rol speelt bij het tot stand komen van negatieve disciplineren en daarmee de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters vergroot, zouden interventies die gericht zijn op het verminderen van negatieve disciplineren versterkt kunnen worden door ook het gevoel van ouderlijke competentie aan te pakken. Interventies gericht op het gevoel van ouderlijke competentie zijn tot op heden echter nog beperkt (Jones & Prinz, 2005).

Methode

Steekproef

Aan dit onderzoek hebben 108 moeders meegedaan. De leeftijden varieerden van 23 tot 43 jaar ($M = 32.72$, $SD = 4.38$). Betreffende het opleidingsniveau is 9.3 % van de moeders laagopgeleid (LBO, VMBO), 29.6 % van de moeders middelbaar opgeleid (HAVO, VWO, MBO) en 61.1 % van de moeders hoogopgeleid (HBO, Universiteit). De steekproef van de peuters bestond uit 55 (50.9 %) meisjes en 53 (49.1 %) jongens. De leeftijden van de peuters varieerden van 23 tot 51 maanden ($M = 34.90$, $SD = 7.38$).

Procedure

Voor dit cross-sectionele onderzoek zijn ouders van peuters in de leeftijd tussen 2 en 4 jaar benaderd middels een gelegenheidssteekproef. De gegevens zijn verzameld aan de hand van een online vragenlijst. Via de mail hebben de ouders de link van een online vragenlijst ontvangen. De ouders hebben aan het begin van de vragenlijst instructies en informatie gekregen over het onderzoek. Bij de eerste vraag van de vragenlijst hebben ouders actief toestemming gegeven om deel te nemen aan het onderzoek. Deelname aan het onderzoek was geheel vrijwillig. Zo konden de ouders stoppen met het onderzoek indien ze dat wilden, zonder een reden op te geven. Verder is alle informatie die de ouders hebben gegeven anoniem verwerkt. Er is toestemming gekregen van de Facultaire Ethische Toetsingscommissie (FETC) om het onderzoek uit te voeren. Alhoewel zowel vaders als moeders de vragenlijst hebben ingevuld, zijn voor dit onderzoek alleen de gegevens van de moeders gebruikt.

Instrumenten

Gevoel van Ouderlijke Competentie. Om het gevoel van ouderlijke competentie te meten hebben de moeders de subschaal Competentie van de Nijmeegse Opvoed Stress Index ([NOSI]; De Brock, Vermulst, Gerris, & Abidin, 1992) ingevuld, bestaande uit 13 items. De items zijn ingevuld aan de hand van een 6-punts Likertschaal (van 1 = *helemaal mee oneens* tot 6 = *helemaal mee eens*). Een voorbeelditem is *Ik ben volgens mij een minder dan gemiddelde opvoeder*. Bepaalde items zijn eerst omgepoold, zodat een hogere score op elke item betekent dat moeders zich meer competent voelen in de opvoeding. De uiteindelijke mate van ouderlijke competentiegevoelens is bepaald aan de hand van het gemiddelde van de scores. Uit eerder onderzoek blijkt dat de NOSI een goede betrouwbaarheid en validiteit heeft (Thijssen, Vink, Muris, & De Ruiter, 2017). De betrouwbaarheid in dit onderzoek is ook goed ($\alpha = .86$).

Negatieve Disciplineren. Om de mate van negatieve disciplineren te meten hebben de moeders de schaal Negatieve Disciplineren van de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire ([CECPAQ]; Verhoeven et al., 2017) ingevuld. De schaal Negatieve Disciplineren is opgebouwd uit de subschalen verbale straf ($n = 3$ items, bijvoorbeeld *Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en verhef ik mijn stem*), fysieke straf ($n = 3$ items, bijvoorbeeld *Als mijn kind zeurt of jengelt, geef ik hem/haar een tik*) en psychologische controle ($n = 6$ items, bijvoorbeeld *Ik bekritiseer mijn kind als hij/zij niet aan mijn verwachtingen voldoet*). De items zijn ingevuld aan de hand van een 6-punts Likertschaal (van 1 = *Nooit* tot 6 = *Altijd*). Bepaalde items zijn eerst omgepoold, zodat een hogere score op

elk item een hogere mate van negatieve disciplineren weergeeft. De uiteindelijke mate van negatieve disciplineren is bepaald middels het gemiddelde van de scores. Uit eerder onderzoek blijkt dat de CECPAQ een goede betrouwbaarheid en validiteit heeft (Verhoeven et al., 2017). De betrouwbaarheid in dit onderzoek is ook goed ($\alpha = .78$). Specifiek gekeken naar de subschalen zijn de betrouwbaarheden van de subschalen fysieke straf ($\alpha = .60$) en psychologische controle ($\alpha = .67$) voldoende en van de subschaal verbale straf ($\alpha = .76$) goed.

Externaliserend Probleemgedrag. Om de mate van externaliserend probleemgedrag van het kind te meten, hebben de moeders de subschaal Gedragsproblemen van de Nederlandse versie van de Strengths and Difficulties Questionnaire ([SDQ]; Goodman, 1997) ingevuld, bestaande uit 5 items. Een voorbeelditem is *Mijn kind liegt of bedriegt vaak*. De items zijn ingevuld aan de hand van een 3-punts Likertschaal (van 0 = *niet waar* tot 2 = *zeker waar*). Per item is een score van 0, 1 of 2 toegekend. De mate van externaliserend probleemgedrag is bepaald aan de hand van het gemiddelde van de scores, waarbij een hogere score duidt op een hogere mate van externaliserend probleemgedrag. Uit eerder onderzoek blijkt dat de SDQ een goede validiteit en betrouwbaarheid heeft (Achenbach et al., 2008). De betrouwbaarheid in dit onderzoek is laag ($\alpha = .54$).

Analyseplan

Met behulp van Pearson correlaties zijn de relaties onderzocht tussen (de subschalen van) negatieve disciplineren, externaliserend probleemgedrag en het gevoel van ouderlijke competentie. Alvorens zijn de assumpties normaliteit en lineairiteit gecontroleerd, waaraan voldaan is. Zo lieten de verschillende spreidingsdiagrammen zien dat er tussen de variabelen lineaire relaties zijn. Verder zijn alle variabelen, negatieve disciplineren (skewness = 0.61, kurtosis = 0.59), psychologische controle (skewness = 0.87, kurtosis = 0.17), fysieke straf (skewness = 2.06, kurtosis = 8.32), verbale straf (skewness = 0.27, kurtosis = 1.00), gevoel van ouderlijke competentie (skewness = -0.94, kurtosis = 0.61) en externaliserend probleemgedrag (skewness = 1.10, kurtosis = 0.46), redelijk normaal verdeeld.

Om te onderzoeken of de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie van moeders en externaliserend probleemgedrag bij peuters gemedieerd wordt door negatieve disciplineren door moeders is gebruikt gemaakt van de process macro van Hayes. In het model is het gevoel van ouderlijke competentie als onafhankelijke variabele, externaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele en (de subschalen van) negatieve disciplineren, afzonderlijk als mediator toegevoegd. Alvorens zijn de assumpties multicollineariteit en normaliteit, lineairiteit en homoscedasticiteit van de residuen gecontroleerd. De VIF-waardes (variantie-inflatie-factor) <10 lieten zien dat is voldaan aan de assumptie multicollineariteit.

Ook is voldaan aan de assumpties normaliteit, lineairiteit en homoscedasticiteit van de residuen, aangezien de spreidingsdiagrammen geen duidelijke patroon lieten zien.

Resultaten

Beschrijvende Statistiek

De beschrijvende statistieken zijn weergegeven in Tabel 1. Gebaseerd op de minimaal en maximaal haalbare scores op de vragenlijsten, scoren de moeders laag op negatieve disciplineren. De verschillende soorten negatieve disciplineren nader bekeken, geven de moeders aan slechts zelden fysieke straf en psychologische controle toe te passen, maar wel met enige regelmaat het kind verbaal te straffen wanneer het ongewenst gedrag laat zien. Verder scoren de moeders hoog op het gevoel van ouderlijke competentie en scoren de peuters laag op externaliserend probleemgedrag volgens de rapportages van hun moeders.

Zoals Tabel 2 laat zien, correleren verbale straf, fysieke straf en psychologische controle sterk met negatieve disciplineren. De subschalen correleren onderling echter niet heel sterk met elkaar; psychologische controle blijkt niet sterk gecorreleerd te zijn aan verbale en fysieke straf. Dit samen met de bevinding dat moeders gemiddeld hoger scoren op psychologische controle dan op de andere twee subschalen geeft aan dat het mogelijk van belang is om behalve naar de schaal negatieve disciplineren ook naar de subschalen apart te kijken.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken voor (de Subscales van) Negatieve Disciplineren, Gevoel van Ouderlijke Competentie en Externaliserend Probleemgedrag

		Gemiddelde (<i>M</i>)	Standaardafwijking (<i>SD</i>)	Minimum	Maximum
Moeders ¹	Ouderlijke Competentie	5.25	0.57	3.31	6.00
	Negatieve Disciplineren	1.95	0.42	1.17	3.25
	Verbale Straf	3.20	0.82	1.00	6.00
	Fysieke Straf	1.55	0.50	1.00	4.33
	Psychologische Controle	1.52	0.43	1.00	2.67
Peuters ²	Ext. Probleemgedrag	0.29	0.27	0.00	1.40

Noot. ¹ Voor deze variabelen geldt theoretisch minimum = 1, theoretisch maximum = 6; ² theoretisch minimum = 0, theoretisch maximum = 2

Relaties tussen Negatieve Disciplineren, Gevoel van Ouderlijke Competentie en Externaliserend Probleemgedrag

Uit Tabel 2 komt naar voren dat moeders die zich competent voelen minder negatieve disciplineren, en in het specifiek minder verbale straf, fysieke straf en psychologische controle, toepassen en minder externaliserend probleemgedrag bij hun peuters rapporteren. Daarnaast laten peuters meer externaliserend probleemgedrag zien, wanneer moeders psychologische controle uitoefenen. De peuters laten echter niet meer externaliserend probleemgedrag zien wanneer hun moeders verbale of fysieke straf toepassen.

Tabel 2

Pearson Correlaties Tussen (de Subscales van) Negatieve Disciplineren, Gevoel van Ouderlijke Competentie en Externaliserend Probleemgedrag

	1	2	3	4	5	6
1. Ouderlijke Competentie	-	-	-	-	-	-
2. Negatieve Disciplineren	-.34**	-	-	-	-	-
3. Verbale straf	-.22*	.80***	-	-	-	-
4. Fysieke Straf	-.23*	.76***	.60***	-	-	-
5. Psychologische Controle	-.34***	.73***	.25*	.32**	-	-
6. Ext. Probleemgedrag	-.30**	.15	-.05	.19	.26**	-

Noot. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Mediatie door Negatieve Disciplineren in de Relatie tussen het Gevoel van Ouderlijke Competentie en Externaliserend Probleemgedrag

In Tabel 3 zijn de resultaten van de hiërarchische regressieanalyse weergegeven. Het gevoel van ouderlijke competentie en negatieve disciplineren verklaren samen 13% van de variantie in externaliserend probleemgedrag, $F(2, 105) = 7.53, p < .01$. Het toevoegen van negatieve disciplineren bovenop het gevoel van ouderlijke competentie in het model draagt nauwelijks bij aan de verklaring van externaliserend probleemgedrag ($\Delta R^2 = .01$). Negatieve disciplineren medieert dan ook niet de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en externaliserend probleemgedrag, $b = -0.02, SE = 0.02, z = -0.93, p = .354$. Deze analyse is herhaald met de drie subscales en ook de subscales blijken de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie en externaliserend probleemgedrag niet te mediëren.

Tabel 3

Hiërarchische Regressieanalyse voor Externaliserend Probleemgedrag Voorspeld door het Gevoel van Ouderlijke Competentie en Negatieve Disciplinerings

	Model 1				Model 2			
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>
Ouderlijke Competentie	-0.16	0.04	-.34	.000	-0.15	0.05	-.31	.002
Negatieve Disciplinerings					0.06	0.06	.10	.330

Noot. $R_{Model1}^2 = .12$, $R_{Model2}^2 = .13$, $\Delta R^2 = .01$

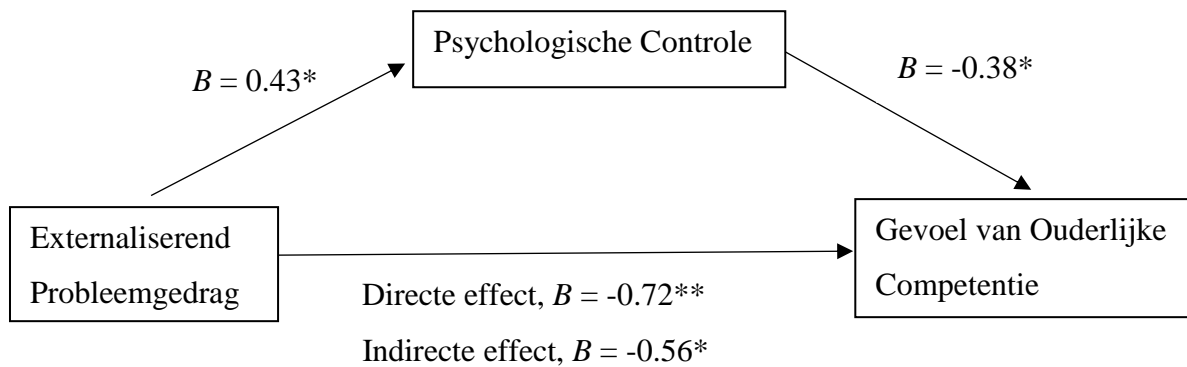
Het is echter ook mogelijk dat het gedrag van peuters via opvoedgedragingen invloed heeft op de gevoelens van ouderlijke competentie. Om deze reden zijn de modellen ook andersom getoetst, waarbij externaliserend probleemgedrag als onafhankelijke variabele en het gevoel van ouderlijke competentie als afhankelijke variabele is toegevoegd. Externaliserend probleemgedrag en psychologische controle verklaren samen 19% van de variantie in het gevoel van ouderlijke competentie, $F(2, 105) = 15.45$, $p < .001$. Dit is 8% meer dan wanneer het gevoel van ouderlijke competentie alleen door externaliserend probleemgedrag verklaard zou worden (Tabel 4). Psychologische controle medieert bovendien de relatie tussen externaliserend probleemgedrag en het gevoel van ouderlijke competentie, $B = -0.17$, $SE = 0.08$, $z = -2.06$, $p < .05$. Er is sprake van partiële mediatie omdat het verband tussen externaliserend probleemgedrag en het gevoel van ouderlijke competentie significant blijft na het toevoegen van de mediator in het model, maar het effect kleiner wordt gezien de afname van de regressiecoëfficiënt (*B*). In Figuur 1 is het mediatiemodel afgebeeld. Deze analyse is herhaald met de andere twee subschalen en de schaal negatieve disciplinerings, maar deze variabelen blijken de relatie tussen externaliserend probleemgedrag en het gevoel van ouderlijke competentie niet te mediëren.

Tabel 4

Hiërarchische Regressieanalyse voor Competentiegevoelens Voorspeld door Externaliserend Probleemgedrag en Psychologische Controle

	Model 1				Model 2			
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>
Ext. Probleemgedrag	-0.72	0.19	-.34	.000	-0.56	0.19	-.27	.004
Psychologische Controle					-0.38	0.12	-.29	.002

Noot. $R_{Model1}^2 = .12$, $R_{Model2}^2 = .19$, $\Delta R^2 = .08$

Figuur 1. De Mediatie van Psychologische Controle in de Relatie tussen Externaliserend Probleemgedrag en het Gevoel van Ouderlijke Competentie.

* $p < .01$, ** $p < .001$

Discussie

Dit onderzoek was gericht op de vraag of de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie van moeders en externaliserend probleemgedrag bij peuters gemedieerd wordt door negatieve disciplineren. Het gevoel van ouderlijke competentie was gerelateerd aan negatieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag. Daarnaast was negatieve disciplineren in de vorm van psychologische controle gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag. Er is echter geen bewijs gevonden dat het gevoel van ouderlijke competentie via negatieve disciplineren bijdroeg aan de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag. Wel is vanuit een aanvullende analyse een ander mediatie-model gevonden; externaliserend probleemgedrag droeg via de negatieve disciplinerenstechniek psychologische controle bij aan het gevoel van ouderlijke competentie.

Gevoelens van Ouderlijke Competentie, Negatieve Disciplineren en Externaliserend Probleemgedrag

Zoals verwacht pasten moeders die zich competent voelden minder negatieve disciplinerenstechnieken toe en rapporteerden minder externaliserend probleemgedrag bij de peuters. De resultaten van het huidige onderzoek zijn dan ook in overeenstemming met eerder onderzoek (bijv. Deković et al., 2010; Sanders & Woolleey, 2005). Verder ondersteunt dit onderzoek de *self-efficacy* theorie van Bandura (1977).

De hypothese dat de kans op externaliserend probleemgedrag bij peuters groter is wanneer moeders negatieve disciplinerenstechnieken toepassen is echter gedeeltelijk bevestigd. Het bleek dat peuters meer externaliserend probleemgedrag laten zien wanneer moeders negatieve disciplineren toepassen. Dit verband is echter alleen gevonden voor

psychologische controle. Dat in tegenstelling tot eerder onderzoek, in het huidige onderzoek geen verband is gevonden tussen verbale straf en externaliserend probleemgedrag en tussen fysieke straf en externaliserend probleemgedrag, kan mogelijk verklaard worden door methodologische beperkingen. Zo was de grootte van de steekproef in dit onderzoek veel kleiner dan eerder onderzoek waarop de hypothese gebaseerd was (bijv. Casas et al., 2006; Lysenko et al., 2013). Daarnaast was er weinig spreiding in de variabelen in dit onderzoek. Door deze factoren neemt de kans af dat er significante verbanden worden gevonden (Field, 2013).

Mediatie door Negatieve Disciplineren

De veronderstelling is dat ouderlijke cognities via opvoedgedragingen bijdragen aan kinduitkomsten (bijv. Bornstein et al., 2017). Er werd dan ook verwacht dat de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie van moeders en externaliserend probleemgedrag bij peuters verklaard kan worden door negatieve disciplineren. In dit onderzoek werd hier echter geen bewijs voor gevonden.

Op basis van de *coercion theory* van Patterson (1995) is besloten om het omgekeerde model te toetsen. Deze theorie benadrukt dat er bidirectionele processen zijn tussen ouders en kinderen (Pardini, 2008). Niet alleen hebben opvoedgedragingen van ouders invloed op het gedrag van het kind, maar het gedrag van het kind beïnvloedt ook het opvoedgedrag van ouders. Alhoewel geen ouder-effecten zijn gevonden, zijn wel kind-effecten gevonden. Zo is naar voren gekomen dat externaliserend probleemgedrag bij peuters de kans op psychologische controle door moeders vergroot, waardoor de kans toeneemt dat moeders zich minder competent voelen in de opvoeding. Moeders kunnen namelijk tijdens het corrigeren van externaliserend gedrag hun geduld verliezen en eerder neigen naar negatieve vormen van disciplineren in de vorm van psychologische controle. Hierdoor kunnen de moeders het gevoel krijgen dat ze minder grip hebben op hun kind en zich onzeker voelen over hun opvoedingsvaardigheden (Sanson, Hemphill, & Smart, 2004).

Dat er geen ouder-effecten, maar wel kind-effecten zijn gevonden kan mogelijk verklaard worden doordat de ouder-effecten pas op latere leeftijd zichtbaar zijn. Kinderen leren door ouder-kind interacties strategieën om om te gaan met anderen. Wanneer kinderen naar school gaan ontstaan vele contacten met onder andere leraren en andere kinderen, waar ze de geleerde strategieën kunnen toepassen. Het is dan ook mogelijk dat het verband tussen negatieve disciplineren en externaliserend probleemgedrag pas zichtbaar wordt wanneer kinderen naar school gaan (Verhoeven et al., 2010). De kind-effecten zijn dus eerder zichtbaar

dan ouder-effecten, omdat ouders direct reageren op hun kind, terwijl het wat meer tijd kost dat een kind leert van de ouder.

Een andere mogelijke verklaring voor het ontbreken van het ouder-effect is dat veranderingen in externaliserend probleemgedrag eerder toegewijd kunnen worden aan intrinsieke factoren dan aan opvoedgedragingen (Tremblay, 2004; Verhoeven et al., 2010). Tijdens de peutertijd vinden er namelijk veranderingen plaats in de fysieke, cognitieve en motorische ontwikkeling. Samen met de toename van verbale vaardigheden en zelfbewustzijn, streven peuters naar zelfstandigheid. Tegelijkertijd stellen ouders echter grenzen, waardoor de behoeftes van ouders en kinderen botsen. Peuters kunnen dan gefrustreerd raken en externaliserend probleemgedrag laten zien. Externaliserend gedrag hoort dus bij de normale ontwikkeling van peuters wat voornamelijk wordt veroorzaakt door de behoefte aan autonomie.

Limitaties en Aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek moeten worden geïnterpreteerd in het kader van de beperkingen van het onderzoek. Zo zijn de meeste onderzochte moeders hoogopgeleid, waardoor de resultaten beperkt generaliseerbaar zijn. Een andere beperking is het gebruik van zelfrapportages. Alhoewel zelfrapportage een goede manier is om cognities te meten, kunnen de metingen van negatieve disciplineren vertekend zijn door sociaal wenselijke antwoorden (Rassin, 2004). Verder was de betrouwbaarheid van de schaal externaliserend probleemgedrag onvoldoende, waardoor mogelijk onterecht van niet significante resultaten is uitgegaan (Field, 2013). Bovendien heeft dit onderzoek een cross-sectioneel design, waardoor niet met zekerheid de richting van de relaties, oftewel causaliteit, aangetoond kan worden.

Het is aan te bevelen om longitudinaal onderzoek te doen naar de relatie tussen het gevoel van ouderlijke competentie, externaliserend probleemgedrag en negatieve disciplineren. Hierdoor kan causaliteit en de gevolgen van het gevoel van ouderlijke competentie voor externaliserend probleemgedrag op langere termijn onderzocht worden. Verder dienen naast moeders ook vaders betrokken te worden in het onderzoek. Vaders zijn namelijk steeds meer betrokken bij de opvoeding en kunnen een andere rol hebben in de ontwikkeling van kinderen (Bianchi & Milkie, 2010; Lewis & Lamb, 2003). Tot slot is het aan te bevelen om in plaats van de algemene ouderlijke competentiegevoelens, de competentiegevoelens in verschillende opvoeddomeinen te meten. Volgens Bandura (1989) is deze domein-specifieke meting een betere voorspeller voor kinduitkomsten dan de algemene meting. De mate waarin ouders zich competent vinden in de opvoeding kan namelijk veranderen bij verschillende situaties. Met de domein-specifieke benadering zal dan ook

preciezer het gevoel van ouderlijke competentie gemeten kunnen worden, wat meer in de buurt komt van de werkelijke competentiegevoelens.

Praktische Implicaties

Geconcludeerd kan worden dat de relatie tussen externaliserend probleemgedrag bij peuters en het gevoel van ouderlijke competentie van moeders verklaard kan worden door psychologische controle. Zo passen moeders vaker negatieve disciplinerende toe in de vorm van psychologische controle wanneer peuters externaliserend probleemgedrag laten zien. Daarmee neemt de kans toe dat de moeders zich minder competent voelen in de opvoeding. Op basis van dit onderzoek is aan te bevelen om interventies te richten op moeders met peuters die externaliserend probleemgedrag vertonen. De interventies kunnen er dan gericht op zijn dat moeders handvatten krijgen om om te gaan met het probleemgedrag en geen negatieve vormen van disciplinerende en in dit geval psychologische controle toepassen. Er wordt daarmee verwacht dat moeders zich uiteindelijk competent voelen in de opvoeding.

Referenties

- Achenbach, T. M., Becker, A., Döpfner, M., Heiervang, E., Roessner, V., Steinhausen, H. C., & Rothenberger, A. (2008). Multicultural assessment of child and adolescent psychopathology with ASEBA and SDQ instruments: Research findings, applications, and future directions. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *49*, 251-275. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01867.x
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development*, *76*, 1144-1159. doi:10.1111/j.1467-8624.2005.00841.x
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, *84*, 191-215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bandura, A. (1989). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, *25*, 729-735. doi:10.1037/0012-1649.25.5.729
- Bayer, J. K., Ukoumunne, O. C., Lucas, N., Wake, M., Scalzo, K., & Nicholson, J. M. (2011). Risk factors for childhood mental health symptoms: National longitudinal study of Australian children. *Pediatrics*, *128*, 865-879. doi:10.1542/peds.2011-0491
- Bianchi, S. M., & Milkie, M. A. (2010). Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, *72*, 705-725. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00726.x
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., & Suwalsky, J. T. (2017). Parenting cognitions→ parenting practices→ child adjustment? The standard model. *Development and Psychopathology*, 1-18. doi:10.1017/S0954579417000931
- Bugental, D. B., & Johnston, C. (2000). Parental and child cognitions in the context of the family. *Annual Review of Psychology*, *51*, 315-344. doi:10.1146/annurev.psych.51.1.315
- Campbell, S. B., Shaw, D. S., & Gilliom, M. (2000). Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Development and Psychopathology*, *12*, 467-488. doi:10.1017/s0954579400003114
- Casas, J. F., Weigel, S. M., Crick, N. R., Ostrov, J. M., Woods, K. E., Yeh, E. A. J., & Huddlestone-Casas, C. A. (2006). Early parenting and children's relational and physical aggression in the preschool and home contexts. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *27*, 209-227. doi:10.1016/j.appdev.2006.02.003

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal, 24*, 126-148. doi:10.1002/imhj.10048
- De Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M., & Abidin, R. R. (1992). *Handleiding Nijmeegse Ouderlijke Stress Index [Nijmegen Parenting Stress Index Manual]*. Swets, Lisse, The Netherlands.
- Deković, M., Asscher, J. J., Hermanns, J., Reitz, E., Prinzie, P., & Van Den Akker, A. L. (2010). Tracing changes in families who participated in the home-start parenting program: Parental sense of competence as mechanism of change. *Prevention Science, 11*, 263-274. doi:10.1007/s11121-009-0166-5
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4^e ed.). California: Sage Publications.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin, 128*, 539-579. doi:10.1037/0033-2909.128.4.539
- Glatz, T., & Buchanan, C. M. (2015). Over-time associations among parental self-efficacy, promotive parenting practices, and adolescents' externalizing behaviors. *Journal of Family Psychology, 29*, 427-437. doi:10.1037/fam0000076
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 38*, 581-586. doi:10.1111/j.14697610.1997.tb01545.x
- Haltigan, J. D., Leerkes, E. M., Wong, M. S., Fortuna, K., Roisman, G. I., Supple, A. J., . . . Plamondon A. (2014). Adult attachment states of mind: Measurement invariance across ethnicity and associations with maternal sensitivity. *Child Development, 85*, 1019-1035. doi:10.1111/cdev.12180
- Henderson, S. (2015). Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Gordon-training: Effectief communiceren met kinderen'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload van www.nji.nl/jeugdinterventies
- Huang, K. Y., Caughy, M. O. B., Lee, L. C., Miller, T., & Genevro, J. (2009). Stability of maternal discipline practices and the quality of mother-child interaction during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology, 30*, 431-441. doi:10.1016/j.appdev.2008.12.024

- Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review, 25*, 341-363. doi:10.1016/j.cpr.2004.12.004
- Lesniowska, R., Gent, A., & Watson, S. (2016). Maternal fatigue, parenting self-efficacy, and overreactive discipline during the early childhood years: A test of a mediation model. *Clinical Psychologist, 20*, 109-118. doi:10.1111/cp.12056
- Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education, 18*, 211-228. doi:10.1007/BF03173485
- Lysenko, L. J., Barker, E. D., & Jaffee, S. R. (2013). Sex differences in the relationship between harsh discipline and conduct problems. *Social Development, 22*, 197-214. doi:10.1111/sode.12002
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., ... & Zens, M. S. (2007). Harsh discipline and child problem behaviors: The roles of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence, 22*, 187-196. doi:10.1007/s10896-007-9070-6
- McLoyd, V. C., & Smith, J. (2002). Physical discipline and behavior problems in African American, European American, and Hispanic children: Emotional support as a moderator. *Journal of Marriage and Family, 64*, 40-53. doi:10.1111/j.1741-3737.2002.00040.x
- Meunier, J. C., Roskam, I., Stievenart, M., van de Moortele, G., Browne, D. T., & Kumar, A. (2011). Externalizing behavior trajectories: The role of parenting, sibling relationships and child personality. *Journal of Applied Developmental Psychology, 32*, 20-33. doi:10.1016/j.appdev.2010.09.006
- Murdock, K. W. (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers. *Psychology of Men & Masculinity, 14*, 314-323. doi:10.1037/a0027009
- Noordhof, A., Oldehinkel, A. J., Verhulst, F. C., & Ormel, J. (2008). Optimal use of multi-informant data on co-occurrence of internalizing and externalizing problems: The TRAILS study. *International Journal of Methods in Psychiatric Research, 17*, 174-183. doi:10.1002/mpr.258
- Pardini, D. A. (2008). Novel insights into longstanding theories of bidirectional parent-child influences: Introduction to the special section. *Journal of Abnormal Child Psychology, 36*, 627-631. doi:10.1007/s10802-008-9231-y

- Patterson, G. R. (1995). Coercion as a basis for early age of onset for arrest. In J. McCord (Ed.), *Coercion and punishment in long-term perspectives* (pp. 81–105). New York: Cambridge Press.
- Pierce, T., Boivin, M., Frenette, É., Forget-Dubois, N., Dionne, G., & Tremblay, R. E. (2010). Maternal self-efficacy and hostile-reactive parenting from infancy to toddlerhood. *Infant Behavior and Development, 33*, 139-148. doi:10.1016/j.infbeh.2009.12.005
- Polderman, N. (2016). Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Basic Trust methode'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload van www.nji.nl/jeugdinterventies.
- Posthumus, J. A., Raaijmakers, M. A., Maassen, G. H., Van Engeland, H., & Matthys, W. (2012). Sustained effects of Incredible Years as a preventive intervention in preschool children with conduct problems. *Journal of Abnormal Child Psychology, 40*, 487-500. doi:10.1007/s10802-011-9580-9
- Prinzle, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquière, P., & Colpin, H. (2004). Parent and child personality characteristics as predictors of negative discipline and externalizing problem behaviour in children. *European Journal of Personality, 18*, 73-102. doi:10.1002.per.501
- Rassin, E. (2004). De waarde van het woord: Over het belang van zelfrapportages voor de psychologie. *De Psycholoog, 39*, 10-16. Verkregen op 20 mei via <http://www.tijdschriftdepsycholoog.nl/assets/sites/6/Rassin-E.-2004.-De-waarde-van-het-woord.-Over-het-belang-van-zelfrapportages-voor-de-psychologie.-De-Psycholoog-1-10-16pdf>
- Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development, 31*, 65-73. doi:10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x
- Sanson, A., Hemphill, S. A., & Smart, D. (2004). Connections between temperament and social development: A review. *Social Development, 13*, 142-170. doi:10.1046/j.1467-9507.2004.00261.x
- Tremblay, R. E. (2004). Decade of behavior distinguished lecture: Development of physical aggression during infancy. *Infant Mental Health Journal, 25*, 399-407. doi:10.1002/imhj.20015
- Tremblay, R. E., Nagin, D. S., Séguin, J. R., Zoccolillo, M., Zelazo, P. D., Boivin, M., ... & Japel, C. (2004). Physical aggression during early childhood: Trajectories and predictors. *Pediatrics, 114*, 43-50. doi:10.1542/peds.114.1.e43

- Van Zeijl, J., Mesman, J., Stolk, M. N., Alink, L. R., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., ... & Koot, H. M. (2006). Terrible ones? Assessment of externalizing behaviors in infancy with the Child Behavior Checklist. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *47*, 801-810. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01616.x
- Van Zeijl, J., Mesman, J., Stolk, M. N., Alink, L. R., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., ... & Koot, H. M. (2007). Differential susceptibility to discipline: The moderating effect of child temperament on the association between maternal discipline and early childhood externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, *21*, 626-636. doi:10.1037/0893-3200.21.4.626
- Van Zeijl, J., Mesman, J., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Juffer, F., Stolk, M. N., ... & Alink, L. R. (2006). Attachment-based intervention for enhancing sensitive discipline in mothers of 1-to 3-year-old children at risk for externalizing behavior problems: A randomized controlled trial. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *74*, 994-1005. doi:10.1037/0022-006X.74.6.994
- Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D., & van Baar, A. L. (2017). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1-4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology*, *14*, 233-247. doi:10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. G. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *31*, 93-105. doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Weaver, C. M., Shaw, D. S., Dishion, T. J., & Wilson, M. N. (2008). Parenting self-efficacy and problem behavior in children at high risk for early conduct problems: The mediating role of maternal depression. *Infant Behavior and Development*, *31*, 594-605. doi:10.1016/j.infbeh.2008.07.006
- Yaman, A., Mesman, J., van IJzendoorn, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2010). Perceived family stress, parenting efficacy, and child externalizing behaviors in second-generation immigrant mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *45*, 505-512. doi:10.1007/s00127-009-0097-2